

Månadsbrev

- från Kronofogdens doktorander
november, 2017

Kronofogden – verkställare och fredsmäklare¹

Vår verkställighet och indrivning innebär ingripande myndighetsutövning mot enskilda. Vår ambition i denna verksamhet är och bör vara värdeneutralitet och opartiskhet genom att tillämpa de rättskällor som styr vår verksamhet. Men tänk om detta är inte möjligt? Tänk om vi inte är neutrala rättstillämpare utan snarare partiska utövare av social kontroll? Och vad skulle detta perspektiv kunna tänkas tillföra vår verksamhet?

Juridiken ser likheter mellan olika fall. Från ett samhällsvetenskapligt perspektiv tenderar vi att i stället titta på olikheter mellan fall. I det typiska fallet för Kronofogden vill ju borgenären ha betalt för en fordran och gäldenären har inte betalat. Ett möjligt perspektiv på detta fall är att det handlar om social kontroll; borgenären aktiverar lagen genom att vända sig till Kronofogden för indrivning av fordran. Mellan parterna finns en social struktur som varierar från fall till fall. Vilken typ av aktör är borgenären? Hur stor är fordran? Vem är gäldenären? Vilken utbildning har hen? Vilken inkomst? Hur ser familjesituationen ut? Kronofogden är verkställare och intar därmed en position mellan parterna. Donald Blacks teori² säger att den sociala kontrollen varierar från fall till fall beroende på fallets sociala struktur. Om borgenären återkallar utsködningsmålet eller om Kronofogden utmäter egendom beror alltså på denna sociala struktur. Enligt Donald Black är därmed neutral och opartisk social kontroll inte möjligt. Ur detta perspektiv är Kronofogden inte en neutral rättstillämpare utan en verkställare, som utövar social kontroll inom ramen för indrivningsfallets sociala struktur.

Hur vi förhåller oss till borgenär och gäldenär påverkar

Om vi nu för ett ögonblick accepterar tankegången i denna argumentation så är frågan vad detta innebär för hur vi kan förhålla oss till vår verksamhet? Jag tror inte att det handlar om att ge upp vårt ideal att vara en neutral rättstillämpare. Det samhällsvetenskapliga perspektivet innebär inte att rättstillämpning styrd av regler är omöjlig. Detta ideal ska vi hålla fast vid. Samtidigt måste vi förhålla oss till att fallets sociala struktur påverkar rättstillämpningen i vid mening och att Kronofogden är en del av denna sociala struktur i egenskap av tredje part³. Hur vi förhåller oss till borgenären och gäldenären i de enskilda fallen påverkar därmed potentiellt fallets utgång.

Vilka kontakter har vi med de stora inkassobyråerna? Vilket stöd erbjuder vi vanliga privatpersoner som är borgenärer? Träffar vi våra gäldenärer? Genom att våra arbetssätt påverkar fallets sociala struktur så påverkar vi även vad som händer i fallet. Kanske ak-

tiverar Kronofogdens besök i gäldenärens hem hen att kontakta borgenärerna. Kanske är parternas förhållande sådant att Kronofogden behöver agera snabbt och beslutsamt med indrivningsåtgärder.

Fundera kring vår roll

Häri ser jag en stor möjlighet att fundera kring Kronofogdens roll både i snäv mening i det enskilda fallet och i vidare samhällelig mening i egenskap av att Kronofogden rimligen borde vara den främsta statliga aktören på överskultsättningens område. Ska vi vara verkställare eller fredsmäklare?

Personligen tror jag inte att det handlar om det ena eller det andra, utan att vårt agerande som tredje part i indrivningsfallet ska vara olika beroende på fallets sociala struktur. Vi ska med andra ord vara både verkställare och fredsmäklare, och detta kanske inte samtidigt utan i olika grad i olika fall. Det är naturligtvis en stor utmaning. Jag vet att vi har den yrkesmässiga kunskapen och stoltheten att möta denna utmaning.

Mikael Lundholm

---

¹ Rubriken alluderar på Mark Cooneys bok *Warriors and Peacemakers – How Third Parties Shape Violence*, New York University Press, 1998.

² Donald Black är en amerikansk sociolog verksam sedan mitten av 1960-talet. Du kan läsa om hans teori i t.ex. Donald Black, *The Behavior of Law*, Palgrave, 2010.

³ Tredje partens roll är just vad Mark Cooneys bok handlar om, fast applicerat på fall av dödligt våld.